

Of het nu gaat om enkele of vele vierkante meters... in elke tuin liggen kansen voor de natuur. Ger Londo, de 'vader van de natuurtuingedachte', pleit al jaren voor meer natuur in tuinen. Hoe meer bloemen, hoe beter!

Tekst Ger Londo

Van gazon tot bloemenwei

'Haal meer natuur in je tuin', dat is het jaarthema dat de KNNV voor 2013 heeft gekozen. Terecht, want ondanks alle inspanningen van natuurbeschermingsorganisaties en particulieren gaat de natuur in Nederland nog steeds achteruit. Bovendien zien we overal in ons land steeds meer tuinen 'verstenen'. Gazons en borders maken plaats voor oppervlakten die met grind of steen zijn bedekt. Uit oogpunt van natuur en milieu is dat een zeer ongewenste ontwikkeling, vooral nu het op grote schaal gebeurt.

Het lokale klimaat wordt warmer door de verharde oppervlakten. Verder moet meer regenwater in korte tijd bovengronds worden afgevoerd. Veel riolen zijn daar niet op berekend, zodat de straten tijdens hoosbuien eerder blank komen te staan.

Het plantenleven in zo'n stenen tuin is heel beperkt en bestaat vaak uit kuip- of potplanten. Voor natuur is geen plaats meer! Een groene tuin is niet alleen beter voor plant en dier, maar ook voor de mens. Groen geeft meer verkoeling op warme zomerdagen en regenwater kan de grond indringen en het grondwater aanvullen. Een groene tuin biedt veel mogelijkheden voor natuur-

lijke ontwikkelingen. Laten we eens beginnen met het gazon, een begroeiing die in de meeste tuinen voorkomt.

LEVEND TAPIJT

Het gazon kan mooier en interessanter worden door natuurlijke ontwikkelingen toe te staan. Direct na de aanleg van een gazon groeien er in de regel niet meer dan enkele geselecteerde grassoorten. Maar korte tijd daarna vestigen zich spontaan allerlei andere soorten. Naast grassoorten zijn dat onder meer witte klaver, kruipende boterbloem en madeliefje. Na verloop van tijd maakt de aanvankelijk uniforme grassenbegroeiing plaats voor een veel gevarieerder vegetatie.

STINZENPLANTEN ONDER BOMEN EN STRUIKEN

In plaats van kaal geschoffelde grond onder struikgewas en bomen kunnen we daar veel beter stinzenplanten laten verwilderen. In de meeste tuinen is voedselrijke grond aanwezig, bij uitstek geschikt voor deze planten die we veel op buitenplaatsen aantreffen. Onder meer gele en gevlekte dovenetel, kleine maagdenpalm en donkere ooievaarsbek kunnen samen met vroegbloeiende bol- en knolgewassen zoals sneeuwkllokje, lenteklokje, winterakoniet, vingerhelmbloem, wilde hyacint en daslook binnen een paar jaar zorgen voor een gesloten tapijt van aantrekkelijke voorjaarsbloeiers dat weinig onderhoud vergt.

Het gazon kunnen we beschouwen als een ecosysteem dat scherp reageert op milieu-invloeden, zoals bijvoorbeeld het gebruik door de mens. Op plaatsen waar veel gelopen wordt groeit vooral Engels raaigras, als de grond tenminste niet te voedselarm is. Ook andere soorten vestigen zich, die betreding en de daardoor veroorzaakte bodemverdichting niet alleen verdragen, maar dit zelfs nodig hebben voor hun voortbestaan, zoals: madeliefje, kruipende boterbloem en grote weegbree.

Bij minder betreding kunnen rood zwenkgras of gewoon struisgras gaan overheersen. We zien op zulke plekken ook vaak mosgroei optreden. Waar veel gelopen wordt groeit

TIPS: MEER BLOEMEN IN HET GRAS

- Stel de gazonmaaier hoog af.
- Maai niet vaker dan eenmaal in de twee weken.
- Plant of zaai soorten met opvallende bloemen in het gazon, bijvoorbeeld madeliefje en draadereprijs. In gazons op voedselarme zandgrond kan muizenoor worden aangeplant of ingezaaid.
- In bloemrijk grasland en hoogazon kunnen allerlei wilde graslandplanten worden ingezaaid of aangeplant, zoals: margriet, scherpe boterbloem, pinksterbloem, rode klaver en gewone ereprijs.
- Vervroeg de bloemenrijkdom door in

het grasveld bol- en knolgewassen aan te planten. Op zonnig plekken: krokussoorten, wilde narcis en kievitsbloem. Op beschaduwde plekken: gewoon sneeuwklokje, speenkruid, vingerhelmbloem, grote sneeuwroem en vroege sterhyacint.

Links - Met wat bloeiende planten wordt het grasveld stukken interessanter. Beeld Ger Londo.

Midden - Zelfs een zeldzame parel als de kievitsbloem kan zich thuisvoelen in je achtertuin. Beeld Martin Stevens.

Rechts - Heb je wat meer ruimte ter beschikking, dan kun je pinksterbloemen inzaaien als verrijking van een bloemrijk grasland. Beeld Martin Stevens.

nauwelijks mos. Het gazon is een groen levend tapijt, dat zich instelt op het gebruik. Diverse plantensoorten vervullen daarin hun rol. Zo zorgen klaversoorten via hun wortelknolletjes voor de stikstofbemesting. In het gazon kunnen we vooral witte klaver en kleine klaver verwachten. Als er voldoende klavers zijn is extra stikstofbemesting overbodig geworden.

SYMPTOOMBESTRIJDING

Een gevarieerd en soortenrijk gazon biedt meer weerstand tegen extremen in weersgesteldheid dan een uniform en soortenarm gazon. Tijdens langdurige droogteperiodes overleven vooral de droogte-resistente soorten. In natte tijden nemen soorten toe die veel vocht vereisen, terwijl droogtesoorten achteruit gaan.

Soorten wegwieden is onnodig. Nog veel erger is echter het bespuiten van planten met bestrijdingsmiddelen. Desondanks propageren allerlei tuincentra het spuiten tegen 'onkruiden' en mos. Schadelijk voor al wat leeft en bovendien symptoombestrijding, want het milieu verander je er niet mee. Korte tijd na het bespuiten zie je dezelfde

'onkruiden' weer terugkeren, alsook het mos. Waarom kunnen we niet genieten van madeliefjes, witte klaver en andere soorten die de bloemenrijkdom van het gazon vergroten en met hun nectar insecten aantrekken?

BLOEMRIJK GRASLAND

Als het gazon een wat grotere oppervlakte beslaat, zal het lang niet overall intensief gebruikt worden. Op plaatsen met de minste betreding kunnen we de natuurlijke ontwikkeling nog wat verder laten gaan door slechts eenmaal of tweemaal per jaar te maaien. Bij droog weer laten we het maaisel drogen en voeren het als hooi af. Hierdoor ontstaat een hooiland waarin meer plantensoorten tot groei en bloei kunnen komen dan in een gazon. Ook krijgen we meer diersoorten, zoals veldsprinkhanen, die zich in een gazon of border niet thuis voelen.

Een tussenvorm tussen hooiland en gazon duid ik aan met hoogazon of voorjaarsweide. In het voorjaar maaien we niet en kunnen we genieten van een mooie bloemenwei. Als de meeste bloemen uitgebloeid zijn, zo omstreeks eind juni – begin juli, moet gemaaid en gehooid worden. In de rest

van het jaar wordt het hoogazon als gazon onderhouden. Tijdens de zomervakantie, wanneer de kinderen meer in de tuin spelen, hebben we dan weer een groter gazon tot onze beschikking.

Er zijn vele andere mogelijkheden om meer natuur in de tuin te krijgen. Een goede handleiding is het hieronder vermelde boekje. Met meer natuur in tuinen vergroten we de biodiversiteit van het stedelijk milieu, zo kunnen we wat tegenwicht bieden aan de achteruitgang van de natuur elders.

LITERATUUR

1. Londo, G., 2010. Naar meer natuur in tuin, park en landschap. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ger Londo is lid van de KNNV-afdeling Wageningen. Hij heeft onderzoek gedaan als eco-loog-vegetatiekundige en handboeken geschreven over natuurbeheer en natuurontwikkeling. Deze kennis is in enkele boeken voor tuinliefhebbers toegankelijk gemaakt. Momenteel houdt hij zich vooral bezig met aanleg, onderhoud en onderzoek van natuurtuinen. Kijk voor meer informatie over het boek 'Naar meer natuur in tuin, park en landschap' op bladzijde 23.